

UNGDJUR PÅ TJURBERGET

Till minnet av klasskamraten Tore Wahlstedt (1935-2014)

Gänget var löst sammansatt. En förenande faktor – förutom att vi gick i samma klass – var kanske ett visst mått av 'ordentlighet' och skötsamhet och en delad känsla för något som då inte hade ett namn, men som man nu kanske kunde kalla kamrat-*ethos*. Våra hemmiljöer var skilda, alltifrån rent proletära till mer välbeställda. Inte för att det då spelade någon egentlig roll i vårt umgänge, om också i medvetandet hos någon.

Alla bodde på Söder. Någons skolväg tog honom ända från 9:ans vändslinga vid Danviken; en annans gick från av P A Fogelström beskrivna trakter nere vid Barnängen; en tredjes från Slas' uppväxtkvarter Kristallen på Klippgatan. En kamrat hade mittemot sina fönster på Katarina Bangata den port där Nacka Skoglund bodde. Bland de mest beviljade var de två som bara behövde gå över gatan och göra en trappbestigning för att nå plugget från sin portuppgång på Götgatan, bredvid vilken B-filmsbiografen *Cora* på den tiden låg.

Utanför skolan var diverse sportsliga aktiviteter minsta gemensamma nämnare. Dit hörde vintertid bandy på spolad bana bakom Eriksdalshallen. Under vår/höst gällde fotboll på en grusplan nedanför Bohusgatans flickläroverk, där Tage Erlanders fru Aina var lärare. Efter i hast slukad skollunch tog vi oss dit cyklande och kom andfådda tillbaka till första eftermiddagstimmens tyska för Brita Klefbeck. Hon stod för sällsynt närvaro av kvinnlighet, var inte särskilt ung eller nån skönhet, men blev ändå föremål för lystna blickar från ännu svettiga pubertetsynglingar, när hon försökte inpränta de prepositioner som styr både dativ och ackusativ: *an, auf, hinter, in, neben, über, unter, vor, zwischen*.

Ty det var läsåret 1949/50, vi gick i fyrfem-C, och i den inhägnad på *Tjurbergets* topp som var vår skola, hade vi passerat det rena kalvstadiet. Var snarast att betrakta som tjurämnen, hårt hållna i hagen av rektor Sigurd och hans lärarkollegium. Eftersom näraliggande Allhelgonakyrkan de åren hölls stängd, axlade rektorn – vid sidan av plikten som auktoritetens upprätthållare – självpåtaget manteln som försvarare av den evangeliska tron; vem minns inte hans årliga salvelsefulla utläggning under fanan på Gustav Adolfsdagen?

Trots de borglika murarna kring skolan var våra yttre fiender få, tvärtemot den bild som myterna förmedlar av södermalmska gängstrider. Nämda lärarkollegium var i gengäld vår fruktade *inre fiende*, inkarnerad i gestalter såna som den vredesbenägne magister Jeppsson och den som sadist betraktade *Lundhagen*. Under en lektion i fysiksalen sände han en gång fem elever på rad ner till klassrummet att hämta boken för inskrivning av hemanmärkning.

I lärarkretsen var det få som man kände genuint stå på elevernas sida. Men författaren Bengt W Wall var en. Han förmådde bibringa undertecknad ett levande intresse för sitt ämne, svenska språket. En annan sann människovän var förstås *Fimpen* Lindroth. En termin var lördagens teckningstimme med honom veckans sista. Hur lätta var då inte stegen uppför trapporna till den högt belägna teckningssalen! På vägen gnolade jag en egenuppfunnen text till Olrogs melodi *Samling vid pumpen*: Teckning för Fimpen, bästa timmen i veckan

Kännetecknande för ungdomsåren är upplevelsen av en mäktig vidgning i alla avseenden av tillvarons gränser. Som emblematiska tillfällen av den sorten vill jag kort nämna två som

utspelade sig i vår kamratkrets.

Det första var en klassfest, arrangerad av ett par initiativkraftiga individer och genomförd en kväll i en scoutlokal utanför skolan. Förfrågan om lokal hade först gjorts hos skolledningen. Därifrån var man beredd att ställa gymnastiksalen till förfogande, dock med uttryckligt förbehåll att endast egna elever fick närvara. Leve det grekiska gossidealet!

För min del var tillställningen den första i sitt slag, tillika med deltagande av flickor i den egna åldern. *En* namnlös i skotskrutig kjol har stannat i minnet. Klassfesten innebar dock inga egentliga framsteg gentemot det motsatta könet. Blygheten tog överhanden, och inte en enda dans blev trådd. Men förhoppningar om kommande saligheter tändes, och i örat tonar fortfarande en stenkakeversion av Irving Berlins *Easter Parade*.

Det andra minnet kan knytas till veckorna före jul år 1949. Den 26 oktober det året var det nämligen på biografen Palladium på Kungsgatan (senare Casino Cosmopol) premiärvisning av den engelska filmen *Den Tredje Mannen*, med titelrollen besatt av Orson Welles och med Anton Karas cittra i *The Harry Lime Theme* som det årets oslagbara filmmusik.

Vi möttes en lördagskväll, sex-sju grabbar i gänget, och tog oss gående i det av gatlykterna upplysta vintermörkret via Slussen (då knappt femton år gammal!), Gamla Stan, Tegelbacken och Vasagatan upp till biopalatset. Den vidgning av världen som nyss nämnades, hade de åren bl a en rent geografisk dimension, när man utforskade den egna hemstaden utanför barndoms- och skolvägs kvarteren. En promenad som den vi företog då tillhörde inte vardagen; den bjöd förutom kamratsamvaron också på nyupptäckter. Och är det minnet eller bara den omskapande fantasin som talar, när jag nu vill förse dess slutpunkt med ett poetiskt inslag av lätta snöflingor i skenet av neonljusen utanför konstellationen *Oscars, Bal Palais, Zanzibar* (senare *Fasching*) och *Palladium*?

Själva filmen var en gränsvidgning av sitt eget slag. Till stockholmska nyupptäckter sällade sig ett helt Efterkrigseuropa i skepnad av Carol Reeds suggestiva Wien-porträtt. Behovet av spänning fick sitt med besked i stadens kloaker. Och det begynnande filosofiska medvetandet kunde ta del av de motsatta syner på värld och medmänniskor som som Orson Welles' Harry Lime och hans ungdomsvän Holy Martin (Joseph Cotton) företrädde, när de från det mäktiga pariserhjulet blickade ner på Praterns folkmassor.

Redan på hemvägen umgicks man med drömmen att själv få bära en duffelcoat à la Trevor Howard. En dröm som för min egen del aldrig gick i uppfyllelse, lika litet som en del andra som närdes senare.

Men livets rikedom besannades ändå med råge under år som följde!

Åke Kleist (elev 1946-51)